

Jasna Podreka

**Mirjana Ule, Tanja Kamin in Alenka Švab (ur.):
Zasebno je politično: Kritične študije vsakdanjega življenja.
Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, Založba FDV, 2018.
ISBN: 978-961-235-843-3, 27 EUR.**

Področje zasebnosti je skozi zgodovino dolgo veljalo za področje, v katerega naj oblast in javnost ne posegata. Družina in področje zasebnosti sta bila vselej razumljena kot nekaj, kar je v absolutni oblasti patriarhalnega očeta oziroma moža, ki je zadolžen za organizacijo zasebnega življenja vseh njenih članov. Niti najstrožje, najbolj nehumane in najbolj zatiralske metode niso bile postavljene pod vprašaj s strani javne oblasti. Javni oblasti je bila v razmerju do zasebne sfere, zlasti z nastopom meščanstva, podeljena le neke vrste »popravljalna vloga«, ki naj družini pomaga tedaj, ko sama tega ne zmore. S strogo zamejitvijo zasebnega in javnega skozi meščansko ideologijo se področje zasebnosti povsem zapre pred težnjami širšega in kompleksnejšega razumevanja praks iz vsakdanjega življenja. V tem času govorimo o visoki tabuizaciji zasebnega. Življenjske stile, ki so odstopali od družbeno pričakovanih norm in vrednot, so praviloma obravnavali kot patologije ali deviantnost, ki jih je treba bodisi zdraviti bodisi sankcionirati, nikakor pa ne razumeti in raziskovati. Področje zasebnosti je bilo s tem odmaknjeno tudi od širšega znanstvenoraziskovalnega zanimanja, kar nedvomno občutimo še danes.

Zasluge, da je področje vsakdanjega življenja postalo del zanimanja in proučevanja znotraj sociologije ter tudi drugih družbenih ved, gredo nedvomno v prvi vrsti ženskim gibanjem in feminističnim teorijam, ki so pod znanim sloganom »Zasebno je politično« močno nasprotovale dotedanjemu konvencionalnemu razumevanju politike kot instrumentalistične ali institucionalistične, ki je predpostavljalo, da je politično in osebno mogoče razlikovati ter da sta si v nasprotju. Kot pojasnjuje Squires (2009): »Pod vprašaj je postavila dve izmed osrednjih značilnosti najkonvencionalnejših artiklacij političnega – naravo politične moči ter soodvisnost med politiko in javno sfero. Moč te trditve je v implikaciji, da politika potrebuje primernejšo teorijo moči ter manj patriarhalno delitev na javno in zasebno« (2009: 37).

Znanstvena monografija *Zasebno je politično: Kritične študije vsakdanjega življenja*, ki je izšla pod urednikovanjem priznanih slovenskih raziskovalk s področja zasebnega, dr. Mirjane Ule, dr. Tanje Kamin in dr. Alenke Švab, tematizira pomen raziskovanja in proučevanja vsakdanjega življenja ter prikazuje, kako so sociologija in druge družbene vede pripoznale raziskovanje tega področja kot pomembno in pomenljivo raziskovalno dejavnost. Monografija je izredno pomemben prispevek h kompleksnejšemu in bolj poglobljenemu spoznavanju pomena raziskovanja in proučevanja vsakdanjega življenja. Delo je sestavljeno iz treh vsebinskih sklopov. Prvi sklop tematizira epistemologijo vsakdanjega življenja, drugi metodologijo raziskovanja vsakdanjega življenja, v tretjem, najobsežnejšem sklopu pa avtorice tematizirajo in obravnavajo vsakdanje življenje

v njegovih različnih pojavnostih ter skozi različne teme oziroma prakse vsakdanjega življenja.

V prvem, teoretskem oziroma epistemološkem sklopu nam avtorice Mirjana Ule, Alenka Švab in Tanja Rener predstavijo razvoj teorij, ki vsakdanje življenje tematizirajo na različne načine in so prispevale k oblikovanju študij vsakdanjega življenja. Poglavlja si sledijo tako, da nas avtorice v prvem poglavju popeljejo skozi tematizacijo oziroma konceptualizacijo vsakdanjega življenja v sociologiji in družboslovju ter prikažejo temeljne koncepte pri pojasnjevanju praks in pojavov vsakdanjega življenja. Temu sledi prikaz razvoja teorij, od klasičnih teoretskih pristopov (Freud, Simmel, Weber, Parsons, Goffman, Habermas idr.) do sodobnih teorij k raziskovanju vsakdanjega življenja (Lefebvre, Certeau, Heller, Smith). V tretjem poglavju se pregled teorij vsakdanjega življenja nadaljuje skozi razmišljanja nekaterih temeljnih teoretikov s področja družboslovja in humanistike, kot so Giddens, Marx, Foucault, Durkheim, Bourdieu, Althusser in Gramsci.

V drugem sklopu z naslovom Metodologija vsakdanjega življenja se avtorice Tanja Kamin, Alenka Švab, Tanja Rener, Andreja Vezovnik, Andreja Živoder in avtor Aljaž Ule ukvarjajo z metodološkimi vprašanji. Bralcu predstavijo različne izzive in temeljne metode na področju raziskovanja vsakdanjega življenja. Pri tem posebno pozornost namenijo kvalitativnemu raziskovanju kot tistemu načinu raziskovanja, ki je za proučevanje vsakdanjega življenja posebej značilno. Skozi poglavja nam predstavijo tudi nekaj ključnih metod oziroma načinov, ki so za raziskovanje vsakdanjega življenja še posebej primerni. Predstavijo nam kvalitativne metode, kot so fokusna skupina, biografska metoda, metode analize diskurza in poskus. Ta del je še posebej zanimiv, saj raziskovanje praks iz vsakdanjega življenja za raziskovalke in raziskovalce vselej predstavlja poseben izziv. Kot zapiše Tanja Kamin v uvodnem poglavju tega sklopa, je »preučevanje vsakdanjosti, življenjskega sveta, vsakdanjega življenja oziroma življenjskih potekov in drugih mikrostruktur človekovega življenja /.../ zahtevno. Vanje smo namreč neobhodno vpeti, zato jih pogosto ne reflektiramo, zdijo se nam naravno dani, samoumevni in praviloma neproblematični. A za na videz trivialnimi praksami, za na videz najbolj banalnimi simboli se skrivajo pomenljivi družbeni konstrukti oziroma mehanizmi, ki ustvarjajo in vzdržujejo družbene odnose in celotne družbene ureditve« (str. 120).

Tretji, za bralca morda tudi najbolj zanimiv sklop, ki nosi naslov Prakse vsakdanjega življenja, tematizira zelo različne tematike s področja vsakdanjega življenja. Ob tem, da so teme, ki jih različne avtorice predstavijo v tem delu, zanimive že z vsebinskega vidika, sklopu in celotnemu delu daje posebno težo dejstvo, da avtorice pri posameznih temah izhajajo iz lastnih raziskav, ki so jih opravile ali jih opravljajo v Centru za socialno psihologijo, v okviru katerega so vse aktivne.

Teme, ki jih avtorice tematizirajo v tem delu, se na različne načine dotikajo vprašanj, povezanih s položajem in življenjem mladine, vprašanj družine, spolnih neenakosti, izključevanja migrantov, raziskovanja praks iz preteklosti in tudi najnovejših praks, ki nakazujejo družbene odnose in prakse vsakdanjega življenja v prihodnosti, kot je uporaba digitalnih tehnologij za samosledenje in skrbi za zdravje.

V prvem poglavju tega sklopa Andreja Živoder in Mirjana Ule tematizirata področje mladih kot generatorjev sprememb v vsakdanjem življenju. Vesna Leskošek v posebnem

poglavju tematizira povezavo med raziskovanjem revščine z življenjskim potekom žensk s posebnim poudarkom na vprašanju revščine starejših žensk. Metka Mencin Čepiak se v svojem prispevku osredotoča na konceptualizacije politike in političnega ter (vsakdanjega) odpora in analizira, kako se težave s konceptualizacijo teh pojavov odražajo v analizi političnosti mladih. V poglavju, napisanem pod peresom Alenke Švab, dobimo vpogled v vsakdanje življenje lezbijk in gejev v Sloveniji. V prispevku predstavi predvsem raziskovalne in metodološke dileme, s katerimi se raziskovalke in raziskovalci srečujejo pri raziskovanju vsakdanjega življenja skritih socialnih manjšin. Sledi prispevek Andreje Vezovnik in Tanje Kamin, v katerem avtorici skozi analizo in raziskovanje prehranskih oglasov kot še en zanimiv vidik raziskovanja vsakdanjega življenja odstirata pomen raziskovanja in tematiziranja prehrane in prehranskih navad, pri čemer se osredotočita na predstavitev multimodalne analize prehranskih oglasov v reviji *Naša žena* v času socializma. Poglavje, ki sledi, je delo Andreje Vezovnik, v katerem avtorica s kritično analizo tekstov, objavljenih v tabloidnem mediju *Slovenske novice*, analizira načine poročanja o migrantih in migrantkah oziroma migrantski situaciji pri nas. Besedilo je še posebej aktualno, saj odstira jezikovne mehanizme, skozi katere lahko v njih razkrivamo implicitne pomene, ideološka ozadja in predpostavljena razmerja moči med družbenimi skupinami, natančneje med »nami« in »drugimi«, skozi aktualno dogajanje pri nas. Simona Rupar in Tanja Kamin v svojem prispevku obravnavata in predstavita razmeroma nov in malo poznan koncept samosledenja ter praktične in simbolne pomene samosledilnih naprav za spremljanje dobrega počutja in vedenj, povezanih z zdravjem v vsakdanjem življenju ljudi. V zadnjem poglavju tega dela pa se avtorica Nina Perger ukvarja z vprašanjem seksizma v visokošolskem prostoru, in sicer skozi klasifikacijo seksizmov glede na targetirane družbene skupine ter glede na načine izvajanja seksizma in skozi obravnavo izkušenj s seksizmi v visokošolskem prostoru in odzivanjem na seksizme.

Monografija *Zasebno je politično* je tako izredno bogat in znanstveno neprecenljiv prispevek k obravnavi in tematizaciji vsakdanjega življenja, ki ga do sedaj v slovenskem prostoru še ni bilo. Gre za zelo dobro napisano in sistematično strukturirano delo, ki nas vodi od teoretičnih pristopov k metodološkim načinom raziskovanja in nato k predstavitvi konkretnih tem s področij vsakdanjega življenja. Monografija pa ni uporabna samo za znanstvenoraziskovalne namene, ampak je glede na strukturo in sistematičnost lahko zelo koristna tudi za akademsko pedagoško delo. Tudi najbolj kompleksna in znanstveno zahtevna vprašanja avtorice bralcu približajo na zanimiv, jasen in koncizen način, ne da bi se ob tem odpovedale znanstveno korektnemu jeziku in slogu.

Vir:

Squires, J. 2009. *Spol v politični teoriji*. Ljubljana: Krtina.